

Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi

AİT 102

11.Ders

Bu ders içeriğinin basım, yayım ve satış hakları Yakın Doğu Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi'ne aittir. Bu ders içeriğinin bütün hakları saklıdır. İlgili kuruluştan izin almadan ders içeriğinin tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt veya başka şekillerde çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz.

Ekonomide Liberalleşme

- 1947 CHP kurultayında sadece din ile ilgili değil Ekonomide de Liberal atılımlar yapılmıştır. Kurultayda Serbest girişim savunulmuş ve "Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun" 17. maddesinin geri çekilmesi kararı verilmiştir.
- Böylece CHP ekonomide serbesiyet ilkesini savunmaya başlamıştır. Bunun en önemli nedeni ise II. Dünya Savaşının T.C'nde yarattığı ekonomik bunalımdan kurtulmak için, CHP hükümetinin başvurduğu Uluslararası Para Fonu(IMF)'den Amerikan Mali yardımını bir an evvel almak istemesidir.

Çiftçiyi Topraklandırma Yasası

- Atatürk döneminde de gündeme gelen Toprak ve tarım reformu çalışmalarına yeniden hız verilmiştir. Yapılacak Yasal düzenlemelerle topraksız ve geçimini sağlayacak kadar toprağa sahip olmayan çiftçiyi topraklandırma düşüncesi CHP'nin kuruluşundan beri hep var olmuştur.
- Buna göre 1945 yılında hazırlanan yasa önerisi ile Çiftçiyi topraklandırma gündeme gelmiştir.

Çiftçiyi Topraklandırma Yasası

- Bu yasa önerisine göre, kullanılmayan devlet arazileri, vakıf arazileri, mülkiyeti belli olmayan araziler ile mülkiyeti özel kişilere ait 500 dönüm üzerindeki araziler kamulaştırılarak muhtaç köylüye dağıtılması öngörülmekteydi.
- Başta Adnan Menderes olmak üzere büyük toprak sahipleri bu yasaya itiraz etmişlerdir.
- CHP seçimlerde toprak sahiplerinin desteğini de alabilmek için yasa önerisini geri çekmiştir. Fakat 1950 genel seçimlerinden hemen önce yasa büyük toprak sahiplerinin mallarının kamulaştırılmayacağı yönünde düzenlenerek yürürlüğe girmiştir.

Demokrat Parti İçerisindeki Çalkantılar ve Millet Partisinin Kuruluşu

- Dp'de bu dönemde bazı iç çalkantılar yaşanmıştır. Partinin sertlik yanlıları CHP hükümetlerine karşı yumuşak bir tutum ortaya koydukları gerekçesiyle parti kurucularına tavır almışlardı. Mücadele kızışıncaq DP bazı milletvekillerini ihraç etmiş, bazılarıda istifa etmişti.

Demokrat Parti İçerisindeki Çalkantılar ve Millet Partisinin Kuruluşu

- Mayıs 1948’de 13 eski DP’li milletvekili mecliste “Müstakil Demokratlar Grubunu” kurdular. Grup daha sonra 6 temmuz 1948’de Fevzi Çakmak, Hikmet Bayur, Kenan Öner gibi isimler tarafından kurulan “Millet Partisi” ne katıldı.
- Resmi kuruluşu 20 temmuz 1948’de gerçekleşen, Millet Partisinde Başkanlığa Hikmet Bayur, Onursal başkanlığa ise Fevzi Çakmak seçilmişti.
- Millet Partisi program açısından DP’ne çok yakın bir parti idi.

1950 Seçimleri ve CHP İktidarının sonu

- CHP, DP'nin yükselişini durduramamış ve 14 Mayıs 1950 seçimleri, CHP için tam bir hezimet, DP için ise büyük bir zafer olmuştur.
- 1950'de yapılan genel seçimlerde, seçim sisteminde değişikliğe gidilerek, çoğunluk sistemine dayanan ancak gizli oy-açık tasnif usulüne göre seçim gerçekleştirilmiştir.

1950 Seçimleri ve CHP İktidarının sonu

- Bu seçimlerde büyük bir üstünlük sağlayan D.P. % 53.59 oy oranıyla, 408 milletvekili çıkarmış, CHP ise %39,98 oya karşılık 69 milletvekili çıkarabilmiştir. Millet Partisi ise 1 milletvekilliği kazanırken, 9 milletvekilliğini bağımsız adaylar kazanmıştır.
- 1950 seçimleri aslında Türkiye siyasi tarihi açısından da bir dönüm noktası olmuştur. Çok partili sisteme geçiş tamamlanmış, bu sürecin sonunda 1923'ten bu yana tek parti sisteminin konumundaki CHP iktidarı son bulmuştur.

1950 Seçimleri ve CHP İktidarının sonu

- 1950 seçimleri sonrasında İnönü'nün Cumhurbaşkanlığından ayrılması ile Celal Bayar Türkiye'nin üçüncü cumhurbaşkanı olarak göreve başlamıştır. Refik Koraltan ise TBMM başkanı seçilmiş, DP'nin parti başkanı seçilen Adnan Menderes ise başbakan olarak atanmıştır.
- Bundan sonra Türkiye'ye Adnan Menderes'in liderliğinde 10 yıllık bir Demokrat Parti iktidarı egemen olmuştur.

Eğitim ve Kültürde Çağdaşlaşma

- Milli Şef döneminde, Atatürkle başlayan Türkiye'nin çağdaşlaşma projesini devam ettirme misyonu ile eğitim ve kültür alanında önemli atılımlar yapılmıştır.
- İnönü döneminin eğitim ve kültür alanındaki diğer gelişmelerini, klasik müzik eğitime önem verilmesi, tiyatronun yaygınlaştırılması, yeni kitaplık ve kütüphanelerin açılması, doğu ve batı klasiklerinin Türkçeye kazandırılması şeklinde sıralayabiliriz. Ayrıca 1933'de birer kültür merkezi olarak açılan Halkevleri'ne ilaveten 1940'ta Halkodaları açılmıştır.

Eğitim ve Kültürde Çağdaşlaşma

- İsmet İnönü'nün iktidardan ayrıldığı yıl 1950 itibariyle Türkiye'nin eğitim ile ilgili ulaştığı rakamlar şöyledir: 17.428 İlkokul, 34.922 İlkokul öğretmeni, 406 Ortaokul, 4.364 ortaokul öğretmeni, 88 Lise, 2.954 lise öğretmeni Bunların yanında 1950 yılına gelindiğinde Ankara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ile İstanbul Teknik Üniversitesi'nde toplam 1361 öğretim elemanı vardı ve öğrenci sayısı 20.469'a ulaşmıştı.

Köy Enstitüleri

- Köy Enstitüleri ilkokullara öğretmen yetiştirmek üzere 17 Nisan 1940 tarihli ve 3803 sayılı Kanun ile açılmış okullardır.
- 1940 yılından başlayarak, tarım işlerine elverişli geniş arazisi bulunan köylerde veya onların hemen yakınlarında Köy Enstitüleri açıldı. Türkiye'nin her yanında ilkokullara öğretmen yetiştirmek üzere açılmış okullardır.

Köy Enstitüleri

- 1942-43 öğretim yılında, Köy Enstitüleri'ne öğretmen, bölge okullarına yönetici, gezici başöğretmen, ilköğretim müfettişi ve kesim müfettişi yetiştirmek amacıyla Hasanoğlan Köy Enstitüsü bünyesinde Yüksek Köy Enstitüsü açılır.
- Enstitülerin ilk resmî öğretim programı 1943 yılında yayımlanmıştır. Programa göre, ilkokulu bitiren çocuklar sınavla Köy Enstitülerine alınır ve karma eğitim uygulanır. Toplam beş yıl süren öğretim zamanının yarısı kültür derslerine, dörtte biri tarım dersleri ve çalışmalarına, dörtte biri de sanat ya da teknik derslere ve çalışmalara ayrılmıştır.

Köy Enstitüleri

- Zamanla sayıları 21'i bulan Köy Enstitüleri 1944'ten itibaren yılda ortalama 2000 öğretmen mezun etmeye başlar. Nitekim daha başlangıç noktasında kalan bu eğitim modelinin başarısı, 1946'ya kadar köylerdeki öğretmen açığını kapatan 16.400 kadın ve erkek öğretmen ile 7300 sağlık memuru ve 8756 eğitimci yetiştirmiş olmasıdır.

Köy Enstitüleri

- 1946 yılında hükümetin yaklaşan seçimleri yitirme kaygısıyla CHP içinden muhalif milletvekillerinin başını çektiği örgütlü muhalefetin kampanyasıyla, müfredatında ve yapılanmasında kuruluş amaçlarından uzaklaşan değişiklikler yapıldı.
- İlerleyen yıllarda da, daha önceleri sıkı sıkıya bağlı olduğu "iş için iş içinde eğitim" ilkesinden uzaklaştırıldı. Kominizmin aşılandığı görüşü yaygınlaştı.
- Önceleri yaratıcılığın ön plana çıktığı eğitim anlayışının yerine giderek geleneksel, ezberci eğitimin yerleştiği öğretmen okullarına dönüştürülerek 1954'te kapatıldılar.

Köy Enstitüleri

- Köy enstitüleri neredeyse tüm Anadolu'nun okulsuz ve öğretmensiz olduğu gerçeği gözönüne alınarak, dönemin başbakanı İsmet İnönü'nün himayesinde, Millî Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel tarafından İsmail Hakkı Tonguç'un çabalarıyla köylerden ilkokul mezunu zeki çocukların bu okullarda yetiştirildikten sonra yeniden köylere giderek öğretmen olarak çalışmaları düşüncesiyle kuruldu.
- Köy Enstitüleri'nin kurulması ve yaygınlaşması konusunda pedagoji uzmanı Halil Fikret Kanad'ın çalışmaları da unutulmamalıdır. Kanad, "köye göre öğretmen" fikrini savunmuştur. Fakir Baykurt, Talip Apaydın, Mahmut Makal, Mehmet Başaran ve Dursun Akçam gibi önde gelen yazarlar ve düşünürler bu okullarda yetişmişlerdir.

Yüksek Öğretim Atılımları ve Özerk Üniversite

- Türkiye’de üniversitelerin gelişiminde en önemli aşamalardan biri 1946 yılındaki çağdaş ve evrensel anlamdaki bir üniversite anlayışının ürünü olan “Üniversiteler Kanunu”dur.
- 1946 yasası en uzun süre yürürlükte kalan üniversite kanunudur. Bu kanunla üniversiteler özerkliği ve tüzel kişiliği olan yüksek bilim, araştırma ve öğretim birlikleri olarak tanımlanmıştır

Yüksek Öğretim Atılımları ve Özerk Üniversite

- Özerklik bu defa kanunla üniversitenin bir parçası kılınmış, böylece Atatürk döneminde laik ve Batılı, düşünce yapısına ve ülkenin siyasî yapısına uygun hale getirilen üniversitelerin İnönü döneminde siyasî kontrolden çıkarılması sağlanmıştır. 1946'da üniversite özerkliğinin kabul edilmesi, bilimsel gelişme açısından bir reform özelliğindedir.

Yüksek Öğretim Atılımları ve Özerk Üniversite

- Özellikle 1945'ten sonra ülkede çok partili yaşama geçilmesiyle beraber demokratikleşme konularına ilgi artmış, eğitimde demokratik ve özgür olma hükümet programlarında da yerini almıştır. Bu gelişmeyi demokratikleşmenin eğitime yansıması olarak kabul edebiliriz.
- Ayrıca 1936'da Dil Tarih Coğrafya Fakültesi, 1943 yılında Ankara'da Fen fakültesi açılmış, burası Gazi Eğitim enstitüsüne bağlanmış, 1944'de Yüksek Mühendis Mektebi İstanbul Teknik Üniversitesine Dönüştürülmüş, 1945'de Ankara Tıp Fakültesi öğretime başlamıştır.

Yüksek Öğretim Atılımları ve Özerk Üniversite

- 1939–1950 yılları arasında, yükseköğretimde öğrenci, öğretim üyesi ve okul sayıları bakımından, gözle görülür bir gelişme sağlanmıştır. 1939 yılında 19 olan okul ve fakülte sayısı 34'e, 837 olan öğretim üyesi sayısı 1852'ye, 9384 olan öğrenci sayısı 25.091'e yükselmiştir. Ancak bu artışlar okullaşan nüfus oranı içinde yine de oldukça düşük kalmıştır.